

ЛИТЕРАТУРЕН ГЕРОЙ

ЛИТЕРАТУРЕН ТИП

ЛИТЕРАТУРЕН ГЕРОЙ

Литературният герой в най-широк смисъл е всяко изобразено лице в литературна художествена творба, независимо от литературния род, вид и жанр на творбата. Героят е носител на типични черти на характера и се проявява в конкретни исторически обстоятелства (хронос) и пространствено обусловена среда (топос). Литературните герои са двигателите на сюжета на произведението и чрез тях авторът осмисля и обобщава изобразяваната действителност, разкрива обществените отношения и тенденции.

ГЛАВНИ, ВТОРОСТЕПЕННИ И ЕПИЗОДИЧНИ ГЕРОИ

С оглед ролята им по отношение на сюжета, се различават главни, второстепенни, и понякога - епизодични герои.

- **ГЛАВНИТЕ ГЕРОИ** са тези литературни образи, които имат най-голямо значение за развитието на сюжета и пълното разкриване на авторския художествен и идеен замисъл. Те биват протагонисти (стремящи се да постигнат нещо) и антагонисти (противопоставящи се на протагонистите) - това са изразителите на двете противоположни гледни точки, в чийто конфликт е завръзката на творбата.
- **ВТОРОСТЕПЕННИТЕ ГЕРОИ** (девторогонисти) - имат поддържаща роля за сюжета на произведението. Техните образи така допълват или контрастират на образите на главните герои, че да създадат условия авторските идеи да изпъкнат още по-ясно.

ЛИРИЧЕСКИ, ЕПИЧЕСКИ, ДРАМАТИЧЕСКИ ГЕРОИ

В зависимост от литературния род се различават:

- **ЛИРИЧЕСКИ ГЕРОЙ** - централен образ в поезията на даден поет или в лирическа творба. Чрез лирическия герой поетът често (но не винаги) говори от свое име, като разкрива личните си преживявания и емоции.
- **ДРАМАТИЧЕСКИ ГЕРОЙ** - движеща сила в драматично произведение (трагедия, комедия, пиеса). Проявите на драматическия герой са ограничени по отношение на хроноса и топоса, но за сметка на това много наситени емоционално.
- **ЕПИЧЕСКИ ГЕРОЙ** - литературен герой в епическа творба. В големите епически произведения понякога има по няколко главни епически герои.

АВТОР, ЧИТАТЕЛ И ГЕРОЙ В ЕСТЕТИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

Чрез съдбата на героя авторът излага своите възгледи за живота и неговите ценности.

Чрез съдбата на героя читателят търси отговори на своите въпроси и модела за общественото си поведение.

Героят е онази средищна фигура, която като че ли обхваща във фокус всички аспекти на художествената проблематика и ги пренася в общественото и индивидуалното хуманитарно пространство.

Познавателният аспект на художествената дейност е само нейна част, неин инструмент, ала крайната цел на тази дейност съвсем не се изчерпва с познанието, а с осъществяването на определено въздействие. Дори и в рамките на „познавателната“ теория героите най-често биват квалифицирани не по някакъв познавателен признак, а като **положителни и отрицателни**.

- **„ПОЛОЖИТЕЛЕН“** е този герой, спрямо когото авторът заема една позитивна, одобряваща позиция, а негласното внушение е, че читателят от своя страна трябва да го възприеме като правилния модел за обществено поведение и да изгражда ценностната си система именно по негов образец.
- **„ОТРИЦАТЕЛНИЯТ“** герой пък е обект на осъждане, на изобличаване както на обществени позиции, така и на индивидуални слабости и ценностни критерии. Отрицателният герой е негативен пример, който читателят трябва да отхвърля като образец, за да има ясни критерии за това, кое е „добро“ и кое „зло“.

ВИДОВЕ ЛИТЕРАТУРНИ ГЕРОИ

ГЛАВНИ И ВТОРОСТЕПЕННИ ЛИТЕРАТУРНИ ГЕРОИ - Различаваме ги с оглед ролята им по отношение на сюжета:

- **ГЛАВНИТЕ ГЕРОИ** са тези литературни образи, които имат най-голямо значение за развитието на сюжета и пълното разкриване на авторския художествен и идеен замисъл. Те биват протагонисти (стремящи се да постигнат нещо) и антагонисти (противопоставящи се на протагонистите) - те са изразители на двете противоположни гледни точки, в чийто конфликт е завръзката на творбата.
- **ВТОРОСТЕПЕННИТЕ ГЕРОИ** (девторогонисти) - имат поддържаща роля за сюжета на произведението. Техните образи така допълват или контрастират на образите на главните герои, че да създадат условия авторските идеи да изпъкнат още по-ясно.

ЛИРИЧЕСКИ, ЕПИЧЕСКИ, ДРАМАТИЧЕСКИ ГЕРОИ - Различаваме ги с оглед на литературния род :

- **ЛИРИЧЕСКИ ГЕРОЙ** - централен образ в поезията на даден поет или в лирическа творба. Чрез лирическият герой поетът често (но не винаги) говори от свое име, като разкрива личните си преживявания и емоции.
- **ДРАМАТИЧЕСКИ ГЕРОЙ** - движеща сила в драматично произведение (трагедия, комедия, пиеса). Проявите на драматическият герой са ограничени по отношение на хроноса и топоса, но за сметка на това много наситени емоционално.
- **ЕПИЧЕСКИ ГЕРОЙ** - литературен герой в епическа творба. В големите епически произведения понякога има по няколко главни епически герои.

ПОХВАТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЛИТЕРАТУРЕН ГЕРОЙ

- **ПОРТРЕТНА ХАРАКТЕРИСТИКА** - описание на външния вид на героя. Чрез нея се разкриват и черти от характера или душевно състояние.
- **БИОГРАФИЯ НА ГЕРОЯ** - научаваме различни факти от живота му.
- **РЕЧЕВА ХАРАКТЕРИСТИКА** - Формите на речевата характеристика са: монолог - изказване на един герой; вътрешен монолог - мислите на героя, изречени чрез автора; диалог - разговор между герои.
- **ПСИХОЛОГИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА** - описание на душевното състояние
- **РАЗКАЗ ЗА ДЕЛАТА НА ГЕРОЯ** - проследяват се действията на героя, които разкриват определени черти от неговия характер

ЛИТЕРАТУРЕН ТИП

- **ЛИТЕРАТУРЕН ТИП** - художествен образ, в който ярко са обобщени характерни черти на определена обществена група в даден исторически момент.
- **ТИПИЗАЦИЯ** - изграждане на характерното, същностното на художествения образ в неразделна връзка с индивидуалното. Типичното е най-често срещаното, характерното, онова, което превръща героя в представител на една обществена група или на цял народ. То обикновено опира до качествата на характера, производни на социалната му принадлежност. Така например Нено от повестта „Маминото детенце“ е типичен чорбаджия със своето високомерие, алчност, експлоататорска нагласа, нравоучителност, с неумението си да възпитава сина и да му дава добър личен пример. Или Македонски от „Немили-недраги“ е типичен хъш с яркия си характер, с родолюбие то си, със смелостта и героизма си, със смесицата от битово и историческо. Хайдутинът бунтовник от „На прощаване“ е типичен революционер, у когото активното желание да загине за свободата на отечеството е съчетано със силна любов към близките и родната земя и страстна омраза към тираните.
- **ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЯ** - разкриване на литературния герой като неповторима, жива личност със свойствени само за него отличителни черти. Индивидуалното е особеното, неповторимото, единичното, присъщото само за този герой. То най-често се свързва с името на героя и с външния му вид. Да си припомним портрета на баба Илийца – „около шейсетгодишна, висока, кокалеста – мъжка на вид“. Както типичната, така и индивидуалната характеристика не могат да бъдат плод на случайни хрумвания от страна на писателя. Те почти винаги илюстрират някаква закономерност, свързана с идеята. Дистанцията във възрастта между бабата и бунтовника е предпоставка за възникване на майчиното чувство в душата ѝ. Тя го нарича „синко“ и говори за него в среден род, сякаш е дете: „Тръгнало е за християнска вяра курбан да става...“ От друга страна, грубоватият ѝ външен вид контрастира на нежното ѝ, чувствително и отзивчиво сърце.

ПОДБРАЛ:

Веселин Димитров Цветков; 11 „А“;

СОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ – Севлиево;

учебна 2007/08 година